СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 213. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, субота, 13-го вересня 1947. No. 213. JERSEY CITY and NEW YORK, Saturday, September 13, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЛІСТА ДЛЯ ЗАГАЛЬНОЇ ЧИСТКИ КОМУНІСТІВ ГОТОВА

Вашингтон, 11 вересня. — Генеральний прокуратор Там С. Кларк буде мати вже за кілька днів повну лісту комуністичних організацій, на підставі якої буде переведена чистка федерального уряду з нельояльних елементів. Він попав на новий плян, який дасть можливість устійнити, чи організації, які не подають ясно, хто вони є, належать до комуністичної групи, чи ні .На підставі інформацій з Федерального Бюра Інвестигацій урядовці таких непевних організацій будуть покликані до складення заприсяженого свідоцтва з заявою, хто вони є у відношенні до комуністів. Після такого переслухання буде оприлюднена ліста організацій з комуністичним наставленням, а їх членів будуть вважати за нельояльних громадян, неспосібних до занимання урядових становищ .

САНТА ОБВИНУВАЧУЮТЬ В КОМУНІЗМІ

Ню Йорк. — Федеральний прокуратор Джан П. Бойд поставив формальне домагання до Ватсона Б. Милера, асистента іміграційного комісаря, щоб депортувати до Румунії Джана Санто, який під кількома прибраними іменами перебував в Злучених Державах ще зперед воєнних часів і вів проти-державну агітацію як член Комуністичної Партії. Він не є громадянином Злучених Держав, а займає становище директора організації в Транспорт Воркерс Юніон, що має свій осідок в Ню Йорку. На його оборону юнія збирає стотисячний фонд і вже під час обвинувачення збоку Бойда оборонець Санта, Гері Сечер, перервав промову Бойда, жадаючи від іміграційного комісаря заяви, чи Бойд може дальше говорити проти Санта, як комуніста. Комісар заявився за дальшу промову Бойда і потім розправа увійшла на нормальний шлях.

КОМУНІСТИЧНІ ПРИХИЛЬНИКИ З КІО ПЕРЕШКОДОЮ ДО ОБЄДНАННЯ З АФП

Шікаго. — Американська Федерація Праці ще раз виявила свій погляд в справі злуки з Конгресом Індустріяльних Організацій. Предсідник АФП Вилйем Ґрін заявив, що АФП не може йти разом з КІО в політиці, доки обі організації не переведуть злуки, а це знову тепер неможливе тому, що комуністи з КІО до цього недопустять. Становище АФП в справі підписування заяв з відпиканням від комунізму буде проголошене на кінцевім засіданні Екзекутивної Ради..

ГЕНРІ ВОЛЕС ТВЕРДИТЬ, ЩО ЗАГРАНИЧНУ ПОЛІТИКУ ДИКТУЄ ВОЛ СТРІТ

Ню Йорк, 12 вересня. — На вчорашнім масовім вічу різного роду радикалів і комуністів, скликанім до Медисон Сквер Ґарден, промовляв бувший віцепрезидент Америки, Генрі Волес. Він гостро таврував заграничну політику Злучених Держав, яку веде Труман на спілку з республиканцями і твердив, що цю політику диктує бувший президент Герберт Гувер, підтримуваний фінансістами з Вол Стріт. Головною ціхою цеї політики є поширювання ненависти до Росії і підготова до війни. Як ціль своїх промов подає Волес намір затримати Демократичну Партію як ліберальну, а коли це йому не вдасться, тоді треба буде відкликатися до народу, чи має повстати третя політична партія.

СТРИМУЮТЬ ОЦІНКУ БАГАТСТВ АМЕРИКИ

Вашингтон. — Спеціяльна безпартійна комісія президента Трумана, що провірює спроможність Америки для підтримки Пляну Маршала, стримала свою працю аж до часу, доки Европа не зголосить, кільки вона потребує на переведення Пляну. Делегати 16 держав, які радять в Парижі, за відомостями голови комісії В. Аверела Гаримана, будуть могли оприлюднити своє запотребування щойно за два тижні.

УЧАТЬСЯ ОПЕРАЦІЙ ПРИ ДОПОМОЗІ ТЕЛЕВІЗІЇ

Ню Йорк. — На конгресі Американської Колегії Лікарів прийнято засаду, що можна буде переводити операції при допомозі телевізії. Під час конвенції приявні лікарі приглядалися картинам з переводження операцій в Ню Йорк Госпитал, а ці операції служили їм за лекцію, як їх переводити. На майбутнє лікарі будуть могти в такий спосіб діставати інструкції в операціях, бо не лише мають спромогу приглядатися картинам, але теж чути пояснення оперуючих лікарів.

ГОВОРЯЧА МАШИНКА ДО ПИСАННЯ

Провіденс, у стейті Ровд Айленд. — Джордж Кофі запатентував машинку до писання, яка може говорити. Коли вдарити на машинці букву „р", якстій чути звук „ар" в машинці. Це осягнув винахідник через комбінацію електричного контакту з фонографом. Машинка буде придатна для науки сліпих. Її можна буде вживати при реєструванні продажу в касах („кеш реджистер"). Її назва: „тайповокс".

Америка гарантує суверенність Ірану

ПЕРЕД РІШАЛЬНИМИ ПОДІЯМИ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ. РІШУЧА ПОСТАВА АМЕРИКИ ПРОТИ СОВЕТСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ. СТАНОВИЩЕ БРИТАНІЇ ЩЕ НЕ ВИЯСНЕНЕ

Тегеран, Іран, 11. вересня. — Доктрина Трумана в обороні суверенности малих країн перед загрозою советського імперіялізму найшла знову своє практичне застосування на Близькому Сході, цим разом в Ірані. Советський Союз звернувся до іранського уряду з домаганням нафтових концесій в Ірані, погрожуючи, що на випадок, як це домагання не буде задовольнене, Советський Союз вважатиме Іран своїм „смертельним ворогом". Рівночасно советська пропаганда почала сильну кампанію проти Ірану, видвигаючи щораз нові погрози, щоб в той спосіб вимогти від іранського уряду бажані концесії. Советські війська стоять готові на іранському кордоні, а советські шпигуни всіляко продістаються та заливають країну. Три дні перед сесією іранського парляменту, на якій і має бути обговорюване та вирішене советське домагання, американський амбасадор в Тегерані, Джордж В. Аллен, запевнив сьогодні ввечорі іранців, що Злучені Держави Америки готові гарантувати їхні права до суверенности, якщо іранці самі матимуть відвагу цих прав обороняти. Такого рішення американської політики тут вже від давна дожидали і вважається, що воно матиме рішальне значення для дальшого становища Ірану. Американський амбасадор, промовляючи перед Товариством Американсько-Іранських Стосунків, заявив: Злучені Держави Америки не мають жодних застережень щодо комерсійних, чи будь-яких інших пропозицій, видвигнених чужими країнами до Ірану, якщо їх ставляється до вільного прийняття, чи відкинення іранцями. Але Америка і кожна інша нація в світі має застереження, якщо ці пропозиції ставляється рівночасно з погрозами запеклої ворожнечі, або зі заявами, що для Ірану було б небезпечно ці пропозиції відкинути. Американський амбасадор в дальшому заявив, що Америка звертає всю свою силу та енергію на звільнення світу від загрози і насильства. Цю політику вона продовжуватиме. Багацтва Ірану належать до Ірану і він, якщо хоче, може їх задержати, або віддати кому іншому. Але це мусить статися виключно на добровільній базі.

Становище Великої Британії в цій справі ще не вияснене, хоча з поінформованих джерел повідомляють, що Британія вже мала „поставити карти на стіл" та в зверненні до іранського уряду мала погоджуватися на домагання Советського Союзу. Британський амбасадор виїхав докищо до Лондону, поінформувавши раніше іранський уряд, що Британія ставиться прихильно до продовжування переговорів між іранським і советським урядами на випадок, якщоб іранський парлямент советські домагання відкинув. Речник американської амбасади в Тегерані мав висловити „жаль" з приводу такого становища Британії.

СОЮЗНИЦЬКІ ВІЙСЬКА ЗАЛИШАЮТЬ ІТАЛІЮ

МИРОВИЙ ДОГОВІР ВХОДИТЬ В ЖИТТЯ. ЕВАКУАЦІЯ МАЄ БУТИ ЗАКІНЧЕНА ДО 14-го ГРУДНЯ. ІТАЛІЙЦІ ПЕРЕБИРАЮТЬ ОХОРОНУ СВОЇХ КОРДОНІВ.

Рим, 11. вересня. — Генерал Джан С. F. Лі, головнокомандуючий військами союзників в Італії, сьогодні повідомив, що після введення в життя мирового договору з Італією, яке наступить в понеділок, 15. вересня, союзницькі війська почнуть евакуацію Італії, яка повинна закінчитися до 14-го грудня цього року. Залишаться тільки 5,000 американських і 5,000 британських вояків, які на підставі мирового договору мають разом з 5,000 югославських військ стояти гарнізоном на вільній території Трієсту. Вже в неділю італійська сторожа почне занімати становища на нових італійських кордонах. Ген. Лі рівночасно повідомив, що скоро після відкликання американських військ з Італії він задумує податися у відставку і перейти до цивільного життя.

БРИТАНЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ БІЛЬШОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ ЕВРОПИ

БЕЗ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ ЕВРОПІ ЗАГРОЖУЄ КАТАСТРОФА.

Лондон, 11. вересня. — Сьогодні тут почалася друга річна сесія Міжнародного Монетарного Фонду та Міжнародного Банку Відбудови і Розвитку. Відкриваючи сесію, президент обидвох інституцій, британський міністер скарбу Гю Далтон, зясував критичне господарське положення в світі, зокрема в Европі, де багатьом країнам грозить повна господарська і соціяльна руїна, якщо вони не одержать відповідної допомоги, якої Далтон домагається „в цій історичній хвилині". В першому дні нарад зложено звідомлення з діяльности обидвох міжнародних інституцій за останній рік.

10 НАЦІЙ ПОГОДЖУЮТЬСЯ НА ПЛЯН КОНТРОЛІ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ

ҐРОМИКО ПРТИВИТЬСЯ; ПОЛЬСЬКИЙ САТЕЛІТ МОВЧИТЬ.

Лейк Соксес, Н. Й., 11. вересня. — Комісія О.Д. до справ міжнародної контролі атомової енергії прийняла сьогодні, більшістю 10 голосів проти одного і одного здержаного, пропозицію створення могутньої міжнародної агенції, яка перебрала б повну контролю атомової енергії в усіх країнах. Пропозицію всеціло піддержують Злучені Держави Америки і проти неї рішучо виступає Советський Союз, вважаючи, що така контроля нарушувала б суверенність поодиноких країн. 10 країн голосували за пляном контролі, советський представник проти нього, а його польський сателіт здержався від голосування. Пропозиція буде тепер передана до вирішення Раді Безпеки О.Д., в якій Советський Союз має великодержавне право вета і тим самим своїм одним голосом може блокувати солідарне рішення всіх інших.

АМЕРИКА ВИДВИГАЄ БАЛКАНСЬКУ СПРАВУ В ГЕНЕРАЛЬНИЙ АСАМБЛЕЇ О.Д..

Лейк Соксес, Н. Й., 11. вересня. — Американський представник в О.Д., Гершел В. Джансон, звернувся сьогодні до цьогомісячного предсідника Ради Берпеки О.Д., А. Громика, з пропозицією, щоби справу т. зв. Балканської Провірочної Комісії зарекомендувати на порядок нарад Загального Зібрання О.Д. Як відомо, американські пропозиції в цій справі в Раді Безпеки, що були піддержані більшістю інших членів Ради, були постійно блоковані советським великодержавним спротивом. Щоб витягнути цю справу з „мертвої точки", Америка рішила передати її до вирішення Генеральній Асамблеї.

МОЛОТОВ ПРИЙДЕ ЗЛОЖИТИ „ВАЖЛИВУ ЗАЯВУ" НА СЕСІЇ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ О.Д.

Ню Йорк, 12. вересня. — В місцевих радіовідомленнях сьогодні передано інформацію советської агенції ТАСС з Москви, що советський міністер закордонних справ Вячеслав Молотов приїде до Ню Йорку в другій половині сесії Загального Зібрання О.Д. та зложить „важливу заяву" советського уряду.

АМЕРИКА МАЄ СПОСІБ ПРИПИНИТИ КОМУНІЗМ В ІТАЛІЇ

Мілян, Італія. — Подібно, як Греція й Туреччина, так і Італія лежить теж на границі советських впливів — як це пригадує Соня Томара, кореспондентка нюйорського щоденника Геральд Трибюн. Вона довідується, що американська влада не сидить з заложеними руками, а робить усі можливі заходи, щоб припинити штучне насаджування комунізму в Італії і недопустити комуністів до посягнення по владу. В першу чергу Америка, в порозумінні з іншими державами, виробила плян, як стримати довіз матеріялів на випадок, як би комуністи зважилися на переворот. Це само підтяло б їх якстій і вони почули б на собі ненависть населення. Італійський комунізм не є типовим комунізмом, а лише витвореним припадково через недостачу харчів. Тому, як довго Америка постачає харчі Італії, нема спеціяльного страху, що б прийшло до несподіваного перевороту.

ВІДДІЛ У.П.А. ІНТЕРНОВАНИЙ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗОНІ

Мали советські уніформи і повне озброєння. Німці боялись інтернувати їх.

Мюнхен, Німеччина, 11 вересня. (Ню Йорк Таймс) — Сьогодні в 3-ій годині вранці американські поліційні війська, скріплені німецькою державною поліцією в Пассау, біля чеського кордону, оточили та інтернували 36 членів Української Повстанчої Армії, які пробилися до Баварії з їх батьківської землі. Всі українські вояки мали советські уніформи та були повністю забезпечені кулеметами, автоматичними пістолями та ручними ґранатами советського виробу. Згідно з повідомленням з Пассау вони заявили, що вони були в дорозі чотири тижні, користуючись мапами аж до Лінцу в Австрії. Відсіль вони відбули свою подорож на захід, орієнтуючись після компасу. Шлях їхньої подорожі, ціль якої залишається ще не вияснена, вів здовж Польщі і Австрії через чеський кордон до місцевости, званої Вільденранна в околиці Веґшайд. В цьому місці кількох повстанців пішли до селянських домів в сусідстві та домагалися харчів. Опісля вони вернулися в ліс та злучилися зі своїми товаришами недалеко Унтерґрісбах. Німці з околиці повідомили державну поліцію, яка й відкрила відділ українських повстанців, що були згуртовані навколо вогнища та їли, співаючи народніх пісень. Вважаючи себе некомпетентною силою, щоби пробувати інтернувати відділ повстанців, німецька поліція звернулася за допомогою до головної кватири американських військ в Пассау. Сьогодні в ранніх годинах зроблено успішну облаву і всі члени експедиції були взяті в полон та роззброєні. Їх перевезено до Пассау, доки одержиться дальші накази що до їх долі. Вважається за можливе, що всі вони здезертирували зі советської армії.

ПОЛІТИЧНИЙ ХАРАКТЕР НЕВДАЛОГО ЗАМАХУ НА ЧЕСЬКИХ МІНІСТРІВ

Прага, 11 вересня. (АП) — У звязку з вчерашнім повідомленням чеського міністра внутрішніх справ про відкриття спроби замаху на заступника премієра, міністра закордонних справ і міністра справедливости, чеська преса повідомляє, що замах мав політичний характер. Подробиць цего політичного характеру не подається. Повідомлено тільки, що згаданим трьом міністрам вислано пакунки з „парфумою", в яких був розривний матеріял.

„ЗНИКАЮТЬ" ЛЮДИ В СОВЄТСЬКІЙ ЗОНІ

Франкфурт над Майном, Німеччина, 11 вересня. Після недавного „зникнення" поодиноких визначних німецьких діячів в советській зоні, сьогодні знову повідомлено, що „зник" мейор міста Єна, в Тюрингії, Гайнріх Мертенс.

В РУМУНІЇ ЗААРЕШТУВАЛИ 5 ГЕНЕРАЛІВ ЗА „ЗМОВУ"

Букарешт, Румунія, 11 вересня. (АП) — Румунська комуністична преса повідомила сьогодні про розкриття нової „змови проти держави", в яку вмішані пять генералів румунської армії. Між заарештованими є м. і. ген. Раду Нікулеску Бузесті, брат бувшого міністра закордонних справ, що тепер перебуває у Швайцарії.

МАДЯРСЬКА АГРАРНА ПАРТІЯ ВИКИДАЄ УГОДОВЦІВ З КОМУНІСТАМИ

Будапешт, Угорщина, 11 вересня. Угорська опозиційна до комуністів партія дрібних землевласників викинула сьогодні зі свого політичного комітету премієра Ляхоса Дінієса, міністра закордонних справ Ерно Міґалифі, міністра виховання Юлія Ортутая, премієрського підсекретара Алядара Помґрача та всіх інших, що виявили угодовство у відношенні до комуністів.

ГРЕЦЬКІ ЕКСТРЕМІСТИ ПРОТИ НОВОГО УРЯДУ І АМНЕСТІЇ

Атени, Греція, 11 вересня. Грецький парлямент обговорює подробиці запронованої новим коаліційним урядом амнестії для комуністичних партизанів, які добровільно зложать зброю протягом одного місяця. В міжчасі преса лівих і правих екстремістів, іменно комуністів і націоналістів, виступили проти нового уряду, в якому вони не заступлені і проти пропонованої амнестії. Очевидно, що комуністи і націоналісти зробили це з різних мотивів.

БРИТАНСЬКІ ВУГЛЕКОПИ РІШИЛИ ЗАКІНЧИТИ СТРАЙК

Лондон, 11 вересня. 2,300 вуглекопів на шахтах Ґрімторп рішили сьогодні закінчити страйк, що його продовжували не зважаючи на заходи їхньої юнії і уряду, та вернутися до праці. Рішення Ґрімторпських вуглекопів може мати корисний вплив на інших симпатиків страйку на шахтах в провінції Йоркшір, кількість яких нараховується на 40,000.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЛЄКЦІЯ З ОДНИХ ДОПОВНЯЮЧИХ ВИБОРІВ

У восьмій конгресовій окрузі стейту Пенсилвенія переведено доповняючі вибори у вівторок 9 вересня. Вибраним є кандидат Республиканської Партії Френклин Г. Ликтенволтер 47,780 голосами, а перепав кандидат Демократичної Партії Фил Сторк, який дістав 30,178 голосів. Відсотково Ликтенволтер дістав 61% усіх голосів, а його попередник, теж республиканець, Чарлз Л. Ґерлак, що помер в травні б. р., дістав при виборах в 1946 р., 58% тодішних голосів. Значить, що теперішній республиканець дістав на 3% голосів більше.

При оцих доповняючих виборах зударилися два напрямки серед найбільшого напруження моральних і матеріяльних сил. Один напрям це республикансько-консервативний, а другий демократично-радикальний. Як одна так і друга група притягнула до виборів 75% своїх прихильників, отже праці положено багато.

Коли б це були звичайні вибори, вони не звертали б на себе уваги майже цілого населення Злучених Держав. Одначе у цих виборах зроблено експеримент, на підставі якого одна й друга політичні партії хочуть робити висновки на недалеку майбутність. Експеримент, що правда, почала Демократична Партія, а принаймні ті її кола, що то приписують собі провід в робітничому русі. Вони зосередили на цю виборчу округу свої краєві сили: Конгрес Індустріяльних Організацій разом із своїм Комітетом Політичної Акції та з предсідником Филипом Муреєм; могутні залізничі братства із славним А. Ф. Вітнієм; стейтову Американську Федерацію Праці під проводом Джеймса Л. МекДевіта і ін.

Само місто Алентавн це робітничий осередок з 22,000 юнійними членами. Це залізничий узол, де повно залізничих службовиків і робітників. Там теж промислові підприємства і там головна сила окружної Демократичної Партії. Двома наворотами в минулому, а це в рр. 1934 і 1936 був вибраний, з цієї округи до конгресу демократ, Оливер Б. Фрей. Отже все складалося так, що демократи могли віднести як не повну перемогу, то принаймні зменшити значно число голосів для республиканського кандидата і тим положити підставу до дальшої перемоги в будучности. Одначе сталося так, що республиканець не лише вийшов переможцем, але ще й збільшив відсотково число голосів.

Показується, що демократи зробили фатальну помилку в тому, що перед виборами натаврували новий робітничий закон Тефта-Гартлія як твір Республиканської Партії, а самий закон представили як „невільничий закон". Отже виборці мали до вибору: Або станути в обороні закону Тефта-Гартлія, або піти проти нього й голосувати на демократа. Передвиборчий час дав повну нагоду обом партіям докладно вияснити справу, тимбільше, що тут змобілізовано партійні сили й засоби з цілого краю. Вислід агітації такий, що навіть промисловий Алентавн пішов проти „робітничої партії", якою представляє себе Демократична Партія.

Лекція з цих виборів ясна: Не треба кидати фальшивих закликів при виборах, а ставити справу ясно й правдиво. Жаль лише, що з прогри робітничих юній при виборах реакційні кола зможуть повести агітацію за спинення дальшого розвитку робітничої сили.

Україна в проблемі миру й війни

В повітрю ще чути згарищами закінченої формально другої світової війни, ще не очищено руїн, під якими ця війна погребала вікові культурні і господарські надбання багатьох країн; ще не погоїлись рани военних інвалідів і ще не заросли травою могили мільйонів людей, які згинули у цій другій світовій мясорубці, а над світом продовжує висіти важкою зморою апокаліптичне запитання: мир, чи війна? Ввесь світ вів і виграв найбільш жертвенну війну за свободу, якої не здобуто, та за мир, якого не видати. Проблема миру, чи війни між пережитком і спадкоємцем гітлеризму — Советським Союзом з одного боку, а демократичними країнами з Америкою на чолі з другого, є сьогодні без сумніву проблемою „бути, чи не бути" людству та його надбанням. Це тим більше, що все стоїть в грізній тіні атомової доби. Нічого дивного, що цій проблемі віддається постійно так багато уваги.

На тему війни і мира після другої світової війни написано вже багато паперу і сказано ще більше слів. Видвигається щораз нові мижливості, ставляється щораз нові гороскопи та підноситься щораз нові надії то нові побоювання. Не бракує теж всіляких практичних заходів для звільнення людства від тої страшної змори. Організація Обєднаних Націй, доктрина Трумана, плян Маршала — це головні і жертвенні заходи Америки, щоб створити бодай атмосферу, в якій можна б говорити про мир, та в говорене вірити. А проте, розвязки самої проблеми миру, чи війни таки не видно.

В усіх калькуляціях на тему миру, чи війни, не останню ролю грає Україна. Звичайно, можна б написати багато здогадів на цю тему і навести теж чимало всіляких переконливих аргументів. Бо не має сумніву, що як Москва, так Вашингтон, Лондон та інші столиці демократичних країн мають не один таємний архів та не одного знавця власне для калькуляцій української проблеми в загальних політичних рахунках. Про це переконують ці голоси й завваги, хай і скупі, що в таких наскрізь скомплікованих обставинах появляються в такій „делікатній" з огляду на міжнародне положення справі, як українська.

Під цим оглядом найбільше значення мають без сумніву власне американські голоси. Вони в основному нечисленні, але безсумнівні і рішучо однозначні: потенціяльно Україну вважається слабістю Советського Союзу і тим самим силою західних демократій. В усіх американських публікаціях, в яких говориться про Україну, як націю, її вважається рішучо ворогом Москви і приятелем та потенційним союзником західних демократій. Що з того, що Москва експлуатує українські багацтва, що з того, що вона брутальною силою держить її в своєму „Союзі", як ця Україна при кожній нагоді, як тільки мала б можність сказати, виразно своє слово, скаже його проти Москви. Таке становище України, тої „Ахілевої пяти" Советського Союзу та свідомість того в Кремлі, відбирає советській політиці багато з її агресивности і в советських военних калькуляціях є без сумніву одним з головних аргументів проти війни. Тим самим Україна, своїм виразним проти-московським становищем і своєю духово-політичною орієнтацією на демократичний захід з одного боку, а активною бортьбою проти советського тоталітаризму з другого, є одною з головних запорук т. зв. миру бодай на найблищий час. Що за цей проблематичний часовий мир українська нація платить справді гекатомбами жертв, це друге діло.

Для прикладу американських голосів на цю тему навести б тільки деякі голоси з Ню Йорк Тамс-у, якого вважається ще найбільш точним і вірним віддзеркаленням думок і поглядів Вашингтону.

У звязку з призначенням Кагановіча на генерального секретаря комуністичної партії в Україні, Ню Йорк Таймс у великій редакційній статті у березні писав цілком отверто, що „український сепаратизм є слабістю в позірно монолітній структурі Росії і він може стати серіозним фактором у випадку, коли б Росія сама занадто перетягнула в закордонній політиці". Це твердження було попереджене міркуваннями на тему національно-політичної та духово-культурної окремішности українців, їх орієнтації на Захід, їх абсолютну ворожість до Росії, як теж людські і господарські ресурси України.

Ще виразніше, хоча й коротше заговорив на тему українського сепаратизму, як важливого чинника в міжнародніх калькуляціях про мир і війну, відомий публіцист Гансон В. Болдвин в Ню Йорк Таймсі з 7-го вересня ц. р. Запорукою бодай тимчасового миру Г. В. Болдвин вважає силу Америки і слабість Росії І він знову на цю вагу сили й слабости, як запоруки миру кидає „український сепаратизм".

Подібних, хоча і менше важливих тверджень можна б навести далеко більше, як з щоденної американської преси, так і публіцистики взагалі. Ясно, що ці твердження не є голословні, ані припадкові. Навпаки, їх видвигається на базі наявних фактів, як теж у відповідних обставинах та з відповідною ціллю.

Микола Чубатий.

Блищі та дальші потреби українства поза Советами

II.

Боротьба за визволення України нині розгортається на двох ділянках: йде про збереження фізичного та збереження духового існування українського народу як окремої нації. Ми, українці поза Советами, маємо працювати в тих двох напрямах для збереження сокровища наших батьків, дідів та прадідів, себто скарбів нашої національности. Зясовуємо два відинки українсько-російської боротьби тому, що на тих двох відтинках відбувається наступ червоної Москви на український нарід.

Як можуть українці, розкинені по всему світі, протиставитися цим діявольським плянам Москви фізичного та духового винищування українців? З невмолимим ворогом українського народу мусить бути ведена невмолима боротьба, теж українців поза Советами. Кожна одиниця, що опинилася поза Советами тільки під цим кутом представляє вартість для України. Еміграція неактивних одиниць нічим для справи визволення України не допомагає. Навпаки, вона є шкідливою для української нації, бо йде по лінії інтересів Москви — „очистити" Україну від українців. Для інтересів української нації є зовсім рівновартне, чи неактивний українець буде жити над Єнісеєм на Сибірі, над рікою Ля Плята в Параґваю, чи на преріях Канади. Один і другий тільки зменшує кількість українців в Україні, а тим самим облегчує позицію російських наїзників.

Для справи визволення України приносять більшу користь ці рядові українці, що лишилися на рідних землях, ніж ці споживачі хліба, які опинилися поза межами України. Це треба ясно зясувати, щоби в часах, коли український нарід веде бортьбу за своє існування, не розтрачувати невеликих сил українців поза межами України на сентиментальну допомогу одиницям байдужим для справи визволення України та не оминати справ конечних для життя нації. Усталення першенства та черги важних справ є річю необхідною для збірного українського життя поза Советами. Нам теж треба доконче знати, котра справа для українського народу має нині „прайорити".

На жаль зорганіозвана та незорганізована праця українців поза Советами не має такого пляну. Ми витрачуємо багато енергії та наших скупих матеріяльних засобів на речі другорядні для справи визволення українського народу, натомість занедбуємо справи істотні, життеві, без яких не може існувати українська нація.

Наступ Москви на Україну йде, як сказано, в напрямі фізичного та духового винищування української нації, тому й допомога позасоветських українців мусить йти по тих самих лініях відпору; ослабити силу наступу Москви на український нарід та за всяку ціну зберегти українського духа, себто зберегти правдиву українську культуру. Ці дві справи мусять мати першенство у збірній праці українців.

Ослабити силу Москви і тим самим ослабити наступ Москви на Україну може фізична боротьба проти червоних наїзників й дипломатично-інформаційна праця, яка висвітлювала б істоту московсько-української боротьби. Фізичну боротьбу проти Москви веде тепер Українська Повстанча Армія, збройна сила українського народу. Українці по всему світі мають обовязок чинно спомагати ту фізичну бортьбу, вже прославлену героїзмом найвищого степеня. Безперечно, що боротьба УПА за визволення українського народу пожерає великі жертви в людях, одначе вона ратує честь української нації та підтримує духа опору поневолених українців під Советами. Вона стає теж матеріяльним доказом живучости визвольного українського руху перед світом.

Боротьба УПА мусить мати перше місце в справах збірної праці позасоветських українців. Нашим обовязком є допомогти цій боротьбі матеріяльно та морально. Моральною підтримкою тої бортьби буде висвітлення її перед світом демократії, щоби українська шляхетна кров не лилася намарно. Світ мусить докладно знати про боротьбу українського народу проти большевиків вже третій рік після закінчення війни та ще й надзвичайно примітивними засобами.

Висвітлювання фізичної боротьби українського народу проти большевицької тиранії веде нас до справи інформації світа про нинішний стан української справи та до справи дипломатичних заходів позасоветських українців перед міжнародніми установами, перед урядами великих демократичних держав, що рішають нині про долю світа. Що ми нині зробили для цеї першої найважнішої справи на відтинку ослаблювання сил советського наїзника стане мірилом справности українців поза Советами в ці преважні часи.

У звязку з тим незвичайно великої ваги набирає справа винищування підпольної ґвардії Советів серд нас самих, а саме комуністичної зарази. Винищуючи комунізм серед людей українського роду ми теж ослаблюємо Кремль та допомагаємо справі визволення України. Винищуючи комунізм серед українців по всіх країнах, ми рівночасно повнимо патріотичну роботу для своїх прибраних держав, в нашім блищім випадку для Америки, бо ми винищуємо квіслінґів, щурів, що підгризають потугу тої твердині всесвітної свободи.

Друга справа, що мусить мати першенство перед іншими важними для українського народу, це справа ратування української культури. Наступ Кремля на український нарід йде також в напрямі винищення українського духа. Москва наступає на українську мову, на українську історію та традицію, на українське мистецтво, на українську церкву, на звичаї та побут українського народу.

Ціль Москви є так скапарити українського духа і так засмітити його російськими впливами, щоби потім легко та без всяких труднощів зробити з українців частину советського народу, себто російського народу. Ми не знаємо як довго потриває московська окупація України та коли український нарід дістане знову змогу жити своїм правдиво українським життям. Якщо ця неволя триватиме коротко, тоді шкоди, нанесені московською повінню, будуть менші а чужий намул скоро спливе. Але якщо ця неволя потреває довше, хочби кілька десяток років, український нарід може вийти сильно духово покаліченим, так як ним вийшов він з під панування царату. Рік 1917 приніс всі корисні обставини для створення української держави, але її не створено...

Душевно поранений малорос був неспосібний вповні стати на власні ноги та йти власним шляхом вільної нації. Таке саме може знову повторитися. Тому нам конечно потреба поза Советами зберегти українську культуру та всі цінності українського духа. Еміграції дуже часто в історії народів мали великанський вплив на їх духовість. Зпадати б тільки польську еміґрацію з першої половини 19-го століття, а ствердимо, що більшість польської літератури повстала на чужині та духово запліднювала потім на десятки літ поляків на рідних землях. Духові вартости, витворені на еміграції мали вплив на польську політику, науку, мистецтво тощо.

Тому поза активною боротьбою проти Москви рятування української культури та створення для неї можливостей дальшого розвитку це друга основна справа теперішного українства поза Советами. На ці дві справи ми мусимо зосередити нашу організовану працю і тим справам дати першенство перед другими. Якщо цього не зробимо, лишимо дальше наші збірні зусилля серед хаосу шарпання та помагання, з якого нічого не вийде корисного для української нації. Найважніші та животні справи будуть залишені коштом поладнування неіснуючих справ, без яких український нарід може обійтися.

(Кінець).

ПЕТРО ХОРОЛ — Права застережені.

НА ТЕРНОВИХ ДОРОГАХ СОВЄТСЬКИХ

25)

НА ЩАБЛЯХ СОВЄТСЬКИХ.

На допомогу трудящим став „блат".*) Він невидимий, він чоловіко-дух. Блат став вірним, наймудрішим, наймилостивішим приятелем підсоветського громадянина, аж до міністра включно, але також найбільшим і найпідступнішим ворогом советського режіму.

Він роздавав наліво й направо державні скарби і тому на бій з ним став увесь апарат комуністичної держави від політбюро до міліціонера і соток тисяч таємних агентів НКВД включно.

Блат заліз на підприємства й у міністерства, у червону армію й у лабораторії, у прикордонну охорону й суд, — він став паном усього. „Блат вище Раднаркому" стало приказкою. Якби уряд мав атомову бомбу він би тоді мабуть вжив її на боротьбу з ним.

1939 року один з клавнів цирку Дурова у Краснодарі сказав, що блат умер, але не похований, бо без нього не можна дістати дошок на труну й закінчив: „блат умер, але справа його живе". За наведення цих слів, що вживалися лише про Леніна, клавн дістав 6 років тюрми.

Блат допомагав кілограмами, тонами, вагонами. Він мав ширші функції, як УНРРА і більше допомагав менше потрібуючим і не лише дрібними сумами.

Бідному робітникові блат приписував кілька надурочних годин праці, фуру дров чи ремонт мешкання за рахунок підприємства, давав цеглу, ґвізки, будівельний матеріял. Вдячний пацієнт підписував акта про зіпсуття консервів чи вина.

З людьми більшими блат був щедріший. Головному інженірові чи директорові за його янгольську душу блат давав від цехів скрині консервів, цигарок чи інші вироби, або ремонт мешкання.

Директор одного підприємства відсилав директорам сусідам „для дегустації", на їх домашні адреси скрині вина, сиру, консервів, масла, ковбас. Звичайно, добрі сусіди в боргу не лишалися та існування своїх приятелів робили ще приємнішими.

Міністру Мікояну, а пізніше Зотову, блат помагав щедріше. Скликає, було, Мікоян нараду „кращих" директорів підприємств чи запрошував у гості. Запрошені довго готувалися і їхали з вантажем. У 1936 році, наприклад, „кращими" були директори підприємств харчової промисловости — Кримського, Адегеївського з Краснодару, „Смичка" з Ростова, Темрюкського та Херсонського. Крім харчів, що названі директори могли повантажити з собою, вони відправили міністрові ще 5½ вагонів консервів різних та пів вагона різних вин з винеробних підприємств Абраудерсо в Анапі.

Директори були радо прийняті Мікояном. Він примістив їх в особистій дачі для відпочинку після подорожі, а особистий секретар міністра з каси міністерства виплачував щодня кожному по 150 карб.

Всі обіди, концерти, розваги — за рахунок міністерства.

На прощання Мікоян просив, щоб про прийом знали не всі.

БЛОК БЕЗПАРТІЙНИХ З КОМУНІСТАМИ.

Вибори до Верховної Ради СРСР застали мене в Новоросійській виборчій окрузі. Вибори ці повинні були:

1. Показати зовнішньому світові комуністичну демократію, любов і прихильність до неї підсоветських людей. Для цього треба було так підготуватись, щоб інші можливости були виключені.

2. Узнати справжне ставлення підсоветського населення до режіму ВКП(б) та „викорчувати з коренем" (Молотов. Промова на 18 партзїзді) неблагонадійних та інакше мислячих.

3. Уможливити для ВКП(б) періодично класти руку на політичний пульс країни.

4. Посилити агітаційно-пропагандивний тиск на населення.

Кандидатом до Верховної Ради у Новоросійській виборчій окрузі був висунений заступник міністра НКВД СРСР Френовський.

Під поважною охороною кандидат прибув на стадіон у станицю Кримську.

Разом прибуло 6 однакових великих автомобілів і коло самої трибуни з них вийшло коло тридцяти цілком однаково вдягнених військових. Вражало, що більшість з них були схожі між собою обличчями. Всі однакового росту.

Ми були вишиковані навколо трибуни колонами, цехами й підприємствами. В перших рядах колон були комуністи, а межи робітниками — переодягнені в цивільне, агенти НКВД. Навколо трибуни в радіусі 15-20 мтр., а також коло кутів трибуни стояла озброєна варта НКВД.

Кандидатові подали від різних підприємств вязанки квітів. Їх брали ті, що приїхали, оглядали їх зміст і лише після цього передавали тому, що стояв на трибуні — військовому.

(Дальше буде).

*) Советський термін „блат" означає знайомство. „Зробити по блату", „дістати щось по блату" — зробити або придбати завдяки знайомству, коли ця форма та сама операція державою заборонена, виконати її, оминаючи і на перекір постановам та на шкоду державі.

З життя американських українців

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ

Закінчується підготовка до Української пан-Американської Конференції.

З повідомлення Українського Конгресового Комітету Америки довідуємося, що підготовка до Української Пан-Американської Конференції вже закінчується. Свою участь в конференції, крім УКК і КУ Канади, зголосили теж відповідні українські організації з країн Південної Америки. Конференція вбудеться в Ню Йорку, а її остаточна дата буде встановлена в перших днях наступного тижня.

Оживлення громадської праці.

З усіх центрів українського життя в Злучених Державах надходять повідомлення про помітне оживлення громадської діяльности.

В Ню Йорку відбудеться в найблищу неділю зібрання в справі будови Українського Народного Дому в цьому місті, ведеться підготовка і заповіджено вже Листопадове Свято та цілий ряд імпрез. Довідуємось теж про спроби організації постійної драматичної групи, що періодично виставляла б українські песи. Відповідну активність проявляють теж поодинокі місцеві товариства і організації.

Филаделфія стоїть під знаком Українського Дня, що відбудеться 1-го листопада стараннам ЗУАДКомітету та який буде проголошений офіціяльно мейором міста. Про подібні українські імпрези, звязані чи то з допомоговою акцією, чи зі загальним українсько-громадським і культурним життям в нашій країні, повідомляється теж з інших місцевостей. Особливо відрадним явищем треба вважати оживлення діяльности „молодої генерації", як в своїх власних, так і загальних організаційних формах.

Американська преса про приїзд єпископа Мстислава.

Майже всі нюйорські американські газети з 10-го вересня відмітили приїзд єпископа Української Автокефальної Православної Церкви, преосв. Мстислава Скрипника, згадуючи ціль його приїзду та привітання в порті.

—о—

КАНАДА

Концерт з нагоди закінчення ВОК.

В середу, 27. серпня, ввечорі в театрі Плейгавз у Винипегу відбувся великий концерт зприводу закінчення VIII. Вищих Освітних Курсів, влаштуваних Осередком Української Культури й Освіти. В концерті брали участь біля 150 осіб, переважно курсанти й курсантки; самий хор складався з 115 осіб.

Простора заля й бальконі театру були заповнені публикою. Між нею були люди майже з суіх східних і західних провінцій Канади, а навіть зо ЗДУА, які спеціяльно приїхали на концерт. Було багато неукраїнських людей, між ними гурт редакторів англійської та іншомовної преси, що виходить у Винипегу, музичні знавці і др.

Вітав гостей та коротко розказав історію про ВОК — в англійській та українській мові — інж. Вол. Коссар, голова ОУКО. Хором проводила пані Тетяна Кошиць, яка і вивчувала його в часі курсів, разом із д-ром П. Маценком, управителем курсів.

Концерт був присвячений памяті двох велитнів української пісні й музики — композиторів Миколи Лисенка й Кирила Стеценка. Тому й хор співав виключно пісні укладу тих мистців.

Завершенням цього мистецького концерту була чудова одноактова опера Лисенка „Ноктюрн". Цей твір, для якого лібрето створила письменниця Л. Старицька-Черняхівська, а інструментовку музик-композитор С. Людкевич, був вивчений д-ром Павлом Маценком; під його батутою виконано її на концерті. Виконання було прегарне і публика була глибоко захоплена. Гарною атракцією опери був балет, виконаний студентами балету під проводом балетмайстра Дмитра Чутра.

(За Н. Шляхом).

Канадійські українці домагаються допущення скитальників.

Винипег. — У неділю, 24-го серпня, відбулось у залі місцевого Інституту Просвіти масове віче в справі українських скитальців, комуністичного руху в Канаді та провокаційної промови службовця сов. амбасади І. О. Щербатюка про канадійців українського походження, які співчувають українським скитальцям в Европі.

Головним промовцем на вічу був д-р Льонгин Цегельський, співредактор українського часопису „Америка" в Філаделфії, який є на візиті в Винипегу.

Віче було заряджене місцевим відділом Комітету Українців Канади (КУК). Предсідником був Ів. Керелюк, голова місцевого відділу КУК.

На вічу одноголосно ухвалено відповідні резолюції.

3,000 скитальців до праці в лісах Канади. — 1,500 вже приїхали.

Винипег. — Минулого тижня вернулась сюди з тримісячної подорожі по Европі Еміль Тарновецький, представник паперової фірми Абітібі Палп енд Пейпер Ко. Він був у канадійській місії, що їздила по таборах скитальців і вибирала людей до праці в лісах північного Онтаріо.

Ця місія — згідно з заявою п. Тарновецького — вибрала три тисячі молодих людей, переважно українців, поляків і балтійців, з таборів в американській та британській зоні Німеччини й Австрії. 1,500 їх вже прибули в Канаду, а прочі прийдуть, як тільки дістануть місце на кораблях. Всі вони їдуть у Канаду добровільно й згідно з регулярним іміграційним правилом, тільки мають словну угоду з паперняними фірмами, що працюватимуть за нормальну заробітну платню десять місяців у лісовій індустрії.

(Н. Шлях).

Подбаймо про чисту мову

Український нарід повинен мати одну літературну мову й один — раз на завжди — добре опрацьований правопис. Д-р І. Огієнко кинув був цей клич і працював на тому полі. Та яка різниця й в мові й в правописі, як взяти наші часописи й літературні видання. Інший правопис є в Канаді, інший в Злучених Державах, а надто відмінними від обоїх є й мова і правопис в Україні, як видно це по совєтських виданнях.

В роках перед II. світовою війною багато писано про архаїзми в українській мові, тому і викинено багато староукраїнських слів та замінено їх новотворами по волі й по моді кожного окремого літерата, і в цей спосіб занечищено чисту народню мову.

Говорено, що народня мова — мова Шевченка — стала підставою української мови літературної. Багато однак чисто українських слів, вживаних народом, не признано літературними словами, бо добачувано в них полонізми чи москалізми. Правда, в деяких словах був неправильний наголос, головно в західньо-українській території, однак це можна було легко направити, як робив це був д-р Огієнко. Та наші галичські так письменники як і студенти легковажили всі заклики повинуватися вказівкам українських мовознавців, бо це вимагало більше праці над вивченням літературної мови. Ми й сьогодні не хочемо повинуватися мовній дисципліні, і кожен пишемо, як нам подобається. Найкращим на те доказом є наші часописи. Один редактор пише „гряниця", інший вживає „границя"; в одному часописі знайдете „план", а в іншому вже буде „плян". І котрого з них наслідувати? І так багато плутанини — без кінця!

Літературна мова повинна бути взорована на народній мові; слова гарні і логічні в свойому значенню повинні б залишатися та належало б їх ввести в український мовний репертуар, так сказати б, „усуспільнити" їх, а не викидати і заступати їх безладними і несмачними самотворами.

Під цю хвилю є це важлива справа, бо бачимо, що в Україні українська мова переходить нову метафорфозу, і за короткий час ми відстанемо так далеко, що не зрозуміємо її, своїм духом, стилем і правописом вона відійде так далеко від нашої мови, що її сьогодні вживаємо, що будемо розгублені.

Тепер пора всім знавцям рідного слова зійтись і встановити та усталити літературну мову, опираючись на наших кляснках, на рішеннях Київської Академії Наук та провідних наших професорів мовознавства.

Ми знаємо, що жива мова постепенно розвивається, і оці стадії еволюції належало б занотувати в літературних записках. Дехто закине, що ми бездержавний нарід і не маємо змоги на те. Але це помилковий погляд.

Є в нас на еміграції в Европі визначні мовознавці і письменники, і чому б не дати їм змогу опрацювати правопис і граматику? Коли б ці наші фахівці мали спроможність віддатися цій дуже важливій справі, менше було б негодування і менше було б тертя про політичний чи чисто соціяльний провід на скитальщині!

Брати під критичний розгляд діяльність скитальщини, мусимо признати, що є там великі талани, одиниці енергійні і завзяті, що однак марнуються в соціяльно-політичній „бабранині", тільки по цій причині, що не мають як звернути свою діяльність на конкретну і корисну працю для свого народу.

А нам їхні здібності і праця так страшно потрібні для збереження чистоти української мови і для охорони перед советизацією, чи пак змосковлюванням.

При допомозі наших фахівців Америка може стати осередком культурного підйому українського народу на полі усіх галузей культури.

Не-мовознавець.

КОМАНДАНТ АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕГІОНУ.—Це Джеймс О'Ніл, що є начальником поліції в Менчестер, Ню Гемпшир, а тепер зістав вибраний на наступний рік начальним командантом Американського Легіону.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ В МІСТІ ФИЛАДЕЛФІЇ.

Новинка, проголошена на бенкеті з нагоди конвенції Української Молодечої Ліги Північної Америки д-ром В. Галаном, і офіційне повідомлення подане в „Свободі" 10-го вересня, повинні заставити до серіозного думання кожню українку і кожнього українця, не лише міста Филаделфії, але й околиць. З огляду на це, що це буде лиш один день, тому ніхто не повинен відмовитися взяти в йому участь. Бо хай ніхто не легковажить собі цього, що одержання дозволу і переконання американців про долю українського народу, то це була легка справа. Отже вже той сам факт повинен заставити всіх до праці, без огляду на релігійні чи політичні переконання. До підготовлення Українського Дня залишається лиш місяць і пів часу, отже є обмежений час на таку маніфестацію і лише при співучасти всіх можна буде це виконати. Комітет З. У. А. Д., повинен негайно скликати всіх представників; церковних парафій, відділів У. Н. Союзу, У. Р. Союзу, Провидіння, У. Н. Помочі, Союзу Українок Америки, Клубів, Хорів і інших організацій на спільні наради і вибрати ширший підготовчий комітет. Також було б дуже побажаним, щоби скликати принаймні одно загальне віче в тій справі, щоб загально маси мали змогу познайомитися з подробицями не лише із читання часописів чи оголошень. Ця справа є дуже великої ваги і на часі. З цього Дня ми повинні досягнути подвійну користь; матеріяльну для бездомних братів скитальців і моральну не лише для американців українського походження, але загально все-української справи як культурної так і політичної, бо в цей день припадає ще й двадцять восьма річниця Відродження Української Державности на Західних Землях України.

Матеріяльна користь може бути успішна лиш тоді, коли принаймні в центрі міста, а головно на вулицях Маркет, Честнат, Волнат і Брод Стріт, будуть розташовані так звані малі „гед квотерс" і відповідне число збирачів. Щось в роді як це практикується Легійоном Ветеранів, Салвейшен Армій і Червоним Хрестом. Ці вулиці є найбільше рухливі і там повинно бути принаймні чотири „гед квотерс" і по два збирачі на кожньому бльокові. Женщини повинні рішучо виступати в народних костюмах, бо тим будуть притягати публику. А найважнішим буде це, щоб коло кожнього „гед квотер" був принаймні один, що міг би дати пояснення відносно самого дня і взагалі про життя українців, бо американці то є цікавий нарід і часом хтось бажатиме ширших інформацій. Дехто може подумає, що це неважне; здорово думаючі люди повинні зрозуміти, що це є більш важне, чим всі гроші, які будуть зібрані в той день. Тим можна буде доказати, що ми є дійсно свідомий елемент і що інтересуємося не лише матеріяльною ділянкою, але всіма іншими ділянками із життя поневоленого українського народу.

Моральна поміч буде вдачна, коли ми всі дружньо і величкою масою заманіфестуємо в цей день. В той день повинні прибути не лише филаделфійці, але всі як з близьких так і дальших околиць, а навіть і з Ню Йорку. Мусимо памятати, що це є одна із найкращих нагод і її мусимо виконати стопроцентово. Не сміє бути ніяких сумнівів, ані тих „позаколісових підшиптувань". Научімось хоч раз американського способу організаційного думання. З практики знаємо, що тут існують різні політичні і релігійні перконання. Але приходить якась подія, що вимагає спільного виконання, тоді немає ані протестантів, методистів, ні католиків, ні републиканців ані демократів. Є лиш американці. Ось це одно ставить Америку найвище перед цілим світом. Ото ж хай і в нас тим разом не буде ані сумнівів, ні політичних, чи релігійних упереджень, але хай будуть одні американці українського походження. Забуваймо ті старі фарисейські показування пальцями одні на других, мовляв, „я не є такий як той митар". Виторім непохитну віру у власні сили і коли є нагода, биймо громами і зі всіх хмар, а не пускаймо невидимі дими із маленьких димарів. Бо лиш тої здобудемо собі загальне признання в чужинців і принесемо належну поміч нашим поневоленим братам. Український день в місті Филаделфії, буде тою нагодою, де буде можна доказати і заманіфестувати нашу єдність і здібности.

Василь Вітошинський.

Єпископ Мстислав Скрипник в Америці

З кол Української Православної Церкви повідомляють:

З приїздом 9-го вересня преосвященного Мстислава, єпископа Української Автокефальної Церкви, до Америки навязуються тісніші стосунки цеї церкви в Америці й Европі. Єпископ Мстислав Скрипник походить з Полтавщини, де вже в часі визвольної боротьби 1917-20 рр. брав активну участь в ній, як старшина УНР. Оселившись далі на Волині він набув права польського громадянства і, як посол до сойму в Варшаві, не раз виборював напевред своїми виступами в захисті прав як українців взагалі, так і особливо української релігійної справи. В тих часах він одружився з донькою одного греко-католицького священика в Станиславові, о. Витвицького. Коли большевики її убили, він в Києві 1942 року прийняв монашество і незабаром, перейшовши всі степені свячень, був хиротонований в єпископа Переяславського. За мужню оборону перед німцями українців, а особливо після того, як завдяки його енергії було оскінчене розбиття православної церкви на дві групи — автономних і автокефальних — німці арештували його і звільнили тільки в обличчю наступаючих большевиків та вивезли до Німеччини. Надзвичайна енергія єпископа Мстислава і тут скоро виявилася, як одного з великої групи українських єпископів в Німеччині, особливо на їх соборі 1942 року, котрий визнав єдність УАПЦ і почав велику церковно-громадську працю серед українців православних закордоном. Єпископ Мстислав, призначений на Францію, Англію, Бельгію та інші країни, де були православні українці, організував там парохії та поставив священиків. Цього року 12. травня, на прохання православної церкви в Канаді, собор єпископів в Німеччині благословив його на єпископське служіння в Канаді. Виконуючи ту постанову, тепер преосвященний Мстислав прибув до Америки, як тимчасовий гість архиєпископа американського і канадійського Іоанна Теодоровича.

По приїзді до порту єписк. Мстислава зустрінула група з 20 священиків на чолі з архиєпископом Іоанном. Після молебня подяки за щасливе прибуття в церкві св. Володимира на 14. вул., відбувся бенкет в готелі Джордж Вашингтон, в котрім взяли участь всі священики з двох православних дієцезій українських в Америці та світські люди. Опісля духівництво приймав на 14-тій вулиці о. прот. Лев Весоловський, а обидва владики зробили візиту до преосвященного єпископа Богдана в його катедрі. Вечором обидва владики відїхали до Филаделфії. На дальшому тижні єпископ Мстислав має бути в Винипегу, де міститиметься його катедра.

НА ДРУГОМУ БОЦІ.—Для багатьох бувших вояків згадка про Европу все ще вважається за побут „на другому боці". На образку представлена частина з 520 свіжих вояків, які приїхали до Леггорн, в Італії, щоб зайняти місце вояків, які відїздять домів. Є це перша зміна від місяця лютого. Яких 350 із свіжих вояків буде приділених до 88 дивізії, що служить на Лінії Моргана, а решта буде зайнята при головній кватирі в Римі й Леггорн.

Д-р Роман Осінчук.

Атомова бомба проти рака

(З приводу Четвертого Міжнародного Конгресу Боротьби з Раком).

Ми вже з попередніх інформацій в „Свободі" знаємо, що це таке рак (пістряк) та яку загрозу для людського здоровля він несе зі своїм поширенням. Сотки тисяч людей вмирає щорічно від рака у самій лише Америці. Це хвороба, що загрожує своїм спустошенням усім народам без огляду на расу, чи суспільну верству. За твердженням сучасної науки мабуть всі тварини, а навіть рослини можуть хворувати на рака. І тому проблема рака є така важна та цікава. І тому кожна людина у світі цікавиться всякими науковими новостями із ділянки рака та уважно прислухується до всіх наукових зїздів із цієї ділянки. Не диво теж, що науковці усіх культурних країв слідять за кожною новинкою у ділянці досліду рака та обмінюються своїми думками чи експеріментами на різних наукових зїздах.

Недавно відбувся зїзд науковців-циталюгістів в Стокгольмі, якого предметом нарад були студії людської клітини. Частина наукових рефератів була присвячена теж питанням життя і обміну речовин новотворової клітини. Саме тепер закінчився другий науковий зїзд, а це четвертий міжнародний науковий конгрес для досліду рака в Ст. Люїз в Америці. Його наради були присвячені виключно справі досліду і поборювання рака. На цей зїзд прибули самі грубші спеціялісти із 44 держав світу. Я вже згадував в попередних статтях які великі трудноші ставить розвязка питання розвитку й повстання рака. А коли це питання буде розвязане, то й справа поборювання і лікування піде значно лекшим пляном. Тому і нашим читачам буде цікаво довідатись, що нового принесли для світу ці наукові наради.

Різні учені розглядають причини повстання раків з різних боків. Але всі наукові праці в ділянці рака збігаються в досліджуванні ракової клітини, особливо в експеріментально викликаних раків у мишей чи щурів. Ми знаємо, що деякі хемічні речовини такі як метильхолянтрен (речовина теру) або знова радіоактивні тіла чи інструменти, що висилають дуже коротко-хвилеві проміння (радій, екс-рей, ультрафіолетні проміння) можуть викликати повстання рака у досвідних звірят. Нові досліди доказують, що такі штучно викликані раки є звязані з певними змінами в організмі, які потім переносяться в спадку з одного роду в рід та що ці самі речовини, що викликають деякі несні наглі спадкові зміни в організмі (що наука називає мутацією організмів) викликують теж дуже легко в наступних поколіннях раки. Ряд науковців, скупчених навколо проф. Демерга з Інституту Карнегі в Америці знаходять якийсь звязок між причиною повстання рака та спадковість особливо в т. зв. мутаційних еств. Недавно італійські біольоги, Барігоцці й Кусмано, знайшли в ракових клітинах зміни в хромозомах ядра клітини. Це є незвичайно важне тому, що скількість і якість хромозомів є завжди постійна у здорових клітинах якогось гатунку організмів.

Другі вчені звернули уваги на віруси (себто значно менші істоти як знані нам бактерії), які мали б бути причиною повстання рака. Ученим з Колюмбія-Університету недавно вдалось ізолювати з молока мишей, що хворували на рака грудей, вірус, який мав би бути одним із спричинників рака. Яка це делікатна і трудна робота, то можуть собі читачі уявити із такого факту, що один зі співробітників нічого більше не робив, лише через два роки доїв хворі на рака миші. Впорскування такого вірусу у здорових білих мишок, викликувало повстання рака грудей, Розуміється, що такий досвід вимагає дальшого експеріментування і потвердження.

Досить багато присвячено уваги справі певного звязку між вітамінами й повстанням рака. Тут малиб відгравати якусь ролю вітаміни з досить численної групи „Б". Учені з університету в Бостон робили дослід з цією вітаміною, а згдядно з одною її складовою хемічною речовиною т. зв. дво- й триглютаміковою кислотою на ракових звірятах. Після певної кількості впорскувань, зникали ракові зміни у експеріментальних звірят.

Були теж розбіжні думки вчених про діяння бактерійної антиракової витяжки „КР" російських вчених. Ця витяжка з певного роду бактерій, що викликують тропічну хворобу, мала б за російськими вченими, Роскіном і його жінкою Клюєвої з Москви, навіть добре ділати на людські раки. На жаль такого потвердження вчені других країн не могли дати.

У питанні рака немало праці вложили й українські вчені, особливо померлий вже академік Богомолець і його школа в Києві. Богомолець саме перед війною винайшов антиретікулярну цитотоксичну сироватку та розвинув широку працю над увідпорненням людської клітини проти всяких вчені розвязати таке трудне питання, яким є рак. Якихсь конкретних висновків і ця конференція науковців не винесла. І на дальше ця справа вимагає великого вкладу праці і розумного співробітництва вчених всього світу.

І ця справа була ціллю недавнього конгресу. Перш за все його завданням було створити міжнародну організацію для поборювання рака, яка координувала б роботу науковців в цілому світі. Друге це за посередництвом тієї організації виєднати відповідні грошеві ресурси на наукову працю від уряду різних держав, а третє посилити цю наукову робохворіб а в тому теж і проти рака.

Як бачимо різні дороги ведуть до Риму. Всякими шляхами наукових дослідів хотять ту. З великим захопленням приняв весь науковий світ оповіщення президента Трумана про віддання радіоактивних ізотопів для вжитку наукових борців з раком у цілому світі. Радіоактивні ізотопи, про які напишемо в найблищій статті окремо, це **н а й м о д е р н і ш а** збруя в боротьбі з раком.

І так, як атомова бомба була рішальною збруєю другої всесвітньої війни, так може бути, і ця атомова сила, радіоактивні ізотопи, вирішить в недалекій майбутності справу поборювання рака, одного з найбільших ворогів людського здоровя.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Пишучи до Укр. Допом. Комітету, просимо зпочатку листа подати, в якій групі і під яким числом є дана особа.

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

11,097 До знакомих і рідних: Конюшик Степана, з с. Негрибки, Станько Йосафата з Вишатич (Перемишль) від Гула Петра.

11,098 Чуба Олени (Стахняк) з с. Вишатич (Перемишль), рідних та знакомих з Райтаревич і Сільця (Самбір) від Дмитришин Розалії.

11,099 Перепилиця Гаврила з с. Берегомету (Буковина) від Єринюк Евгена.

11,100 Ружанський Федора, Парії і Дмитра з с. Угринів Горішний (Станиславів) від Ружанський Михайла.

11,101 Любіщак Юлії від Любіщак Івана.

11,102 Сватків Михайла (Сватко Майк) від сина Сватків (Сватко).

11,103 Срібна Юлії з с. Заставна (Буковина) від Корчмарик Богдана.

11,104 Кушнір Федора з с. Либохора (Турка) від Шемелинець Олекси.

11,105 Не маючи рідних тому звертаюсь до заінтересованих Українців в Америці чи в Канаді, щоб допомогли та забрали із скитальщини від Домбровська Ірини учителька народної школи та робітниця шиття.

11,106 Петрончак Анни і Івана, Рудавський Йосифа з пов. Сянік (Лемківщина) від Петрончак Івана.

11,107 Пакеци Тетяни і Анни (Палко) з с. Маткова (Турка) від Пакеци Катерини (Добуш).

11,108 Сахили Долика з с. Бориславка (Перемишль) від Стрілецький Павла.

11,109 Санагурський Михайла і тітки Анни з с. Жовчів (Рогатин) від Довган Степана.

11,110 Добрянський Михайла з с. Монастирець (Рудки) від Дністрянська Палагії (Добрянська.)

11,111 Шпілка Василя з с. Широкий Луг, Болла Лояша (Закарп. Україна від Цирик Василини (Ортгобер).

11,112 До вуйка та знакомих: від Фітьо Марії (дочка Григорія) із Зимної Води (Львів).

11,113 Гальчук Михайла і Олекси з с. Шепарівці (Коломия) від Гальчук Пилипа.

11,114 Свир Бориса (Свирудський Бориса) Єгоров Константина з України від Лукіянченко Гліба (хемік і проф. університету).

11,115 Маланік Андрія, Торганович Дмитра, Милічок Дмитра з с. Торганович (Самбір) від Старобронський Івана, Волянська Мартуньки, Волосанка Матрони (Старобранська).

11,116 Млинарська Марії від Бяел Петра.

11,117 Левіцький Івана з с. Горошова (Борщів) від Щербань Івана з Горошова.

11,118 Гарасимчуків з с. Рудні (Луцьк - Волинь) від Сопронюк Анатоля.

11,119 Глухий Стефана з с. Безбруди (Золочів) від Глухий Василя.

11,120 Брандибура Николая з с. Рокишиці (Перемишль) від Мороз Петра.

11,121 Стишкевич Антона і Михайла з с. Русин (Сокаль) від Цьона Ольги (Калин).

11,122 Дармохвала Миколи зі Сгрийшини від Васильків Олекси.

11,123 Даців Гната і Миколи з Дрогобиччини від Кахнич Володимира.

11,124 Курінька Марії з Лісько від Белевят Анастазії.

11,125 Гніда Панаськи з с. Бобинці Горішні (Рогатин) від Загводзка-Миклюш Анастазії.

11,126 Чехуляз Йосифа з Перемишльщини від Криль-Чехуляз Катерини.

11,127 Візернюк Володимира від Сінятович Романа.

11,128 Нестор Михайла з Рогатинщини, Кублік Яна з Гусакова, Яремчука, Роздільського, Мороза, зі Львова (бурса) від Бандинда Степана.

11,129 Друзінський Францішка, Амуцік Йосифа від Трибивський Антона.

11,130 Гренюх Володимира, Михайла і Миколая з Камінки Струмилової від Луківський Йосифа.

11,131 Кліц Антона з с. Стара Сіль (Старий Самбір) від Шавала Стефанії (Тимочків).

11,132 Наконечна Катерини і Анни від Мідяний Степана з с. Люблика (Бібрка).

11,133 о. Варшавський з с. Стрільбич (Самбір) від Каспарович Трофима.

11,134 Юхман Марії (Лаба) (Самбір-Львів) від Лаба Івана.

11,135 До брата (мабуть в Детройті) від Гнятюк Василя.

11,136 До родини та знайомих з с. Більче (Дрогобич) від Тетраш Панька і Теклі (Ісків).

11,137 Будзінський-Бодієр Григорія і о. Будзінський з с. Гусакова від Будзінський Олеся.

11,138 Столиця Луця і Федора від Лопінський Василя.

11,139 Сташук Михайла і Катерини від Сташук Катерини.

11,140 До вуйка від Ревкін Валентина з с. Михайлівка (Дніпропетровськ).

11,141 Басар родини від Пищ Дмитра з с. Ляхівці (Богородчани).

11,142 Солонешечний Олекси (Товмач) від Савчук Петра Обшаниця (Товмач).

11,143 Яцух Параньки з с. Корличі (Перемишль) від Дума Миколая.

11,144 Міщук Юрка, Марії (Проць) від Гарбуз Дмитра з с. Заріче (Богородчани).

11,145 Скибицький Йова з Горохова (Волинь) від Небошинський Сергія.

11,146 Петраш Івана з Галича від Салиґа Петра.

11,147 Коник Романа з с. Шешеровиць (Мостиська) від Коник Романа.

11,148 Кондро Василя і Емілії в с. Соботин (Ярослав) від Осьмак Івана.

11,149 Любачевська Катерини (Бичек) з Підволочиськ (Скалат), Бабій Йосифи з с. Староліщина від Бичек Михайла.

11,150 Павловського з Гніздичева, та знакомих з Черничої-Гісочної, Розвадова (Жидачів) від о. Лукомський Антона (бувш. пароха Гніздичева).

11,151 Сорочак Василя від Сорочак Михайла з с. Ляшки Мур. (Самбір).

По інформації писати до:
United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

В запитах просимо конечно подавати групу і число.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення **пошукувань родини і знайомих різних скитальників** було поміщене у „Свободі" **безплатно,** хай вишле таке оголошення впрост до
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було **поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне,** то хай **разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове** оголошення, розміру 1½ цаля в одній **колюмні, коштує $1.00.**

Адм. „Свободи".

ЗБОРИ

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОПОМОЧІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІМІГРАЦІЇ

подає до відома членам що

ІНФОРМАЦІЙНІ СХОДИНИ

відбудуться в неділю, 14. вересня ц. р., у 3-ій год. попол., в салі Українського Демократичного Клюбу (59 St. Mark's Pl., New York, N. Y.)

На сходинах відбудеться також **ВИКЛАД** пані **С. Гаевської** на тему: **„Соціяльне забезпечення працюючих в ЗДА"** з особливим узглядненням справи підшукання праці.

Управа.

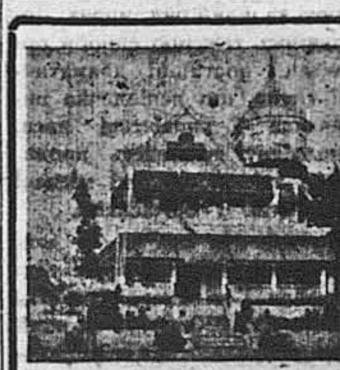
ПОШУКУЮТЬ

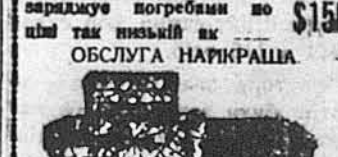
КУХТА ВАСИЛЬ, син Михайла і Марії, урод. в Королику польськім. повіт Сянік, пошукує стриїків
ІВАНА, МИКОЛАЯ І ВАСИЛЯ КУХТІВ
усі з Королика польського, повіт Сянік. та **ВАСИЛЯ** і його брата **КУРДИЛА,** урод. в Далюжі, повіт Сянік. та їх рідню. Відомість прошу подавати на адресу: **Кухта Василь, Bayreuth Leopold Kaserne,** і на **Sanitary Charitable, Munich Dachauet 9/II, Germany.**

КУЗИК ВАСИЛЬ з Нового Села, Любачів, пошукує **КУЗИК ЕВУ** з Нового Села, **РЕБЕЦЬ МИХАЙЛА** з Дахнова, **ПІНГУКА ОСИПА** і інших односельчан і знайомих. Голоситись на адресу:
KEBUZ WOLODYMYR
100 Grove St., Glastonbury 28, Conn.

РЕАЛЬНОСТИ

ТАРЗАН, ч. 1685. Велетень у просонні.

Тарзан вияснив дивну недугу Зорга і д-р Бравн оглянув хворого велетня.

„Ось тут новий лік, який, як я думаю, йому поможе" — сказав д-р Бравн.

За хвилину Зорг попав у мирне просоння.

Тоді пан нетрів розрізав узи Зорга і заніс його до святині.